

PHÒNG NGỪA TỘI PHẠM GIẾT NGƯỜI TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH DO YẾU TỐ TIÊU CỰC THUỘC VỀ MÔI TRƯỜNG SỐNG

Đại úy, ThS. Nguyễn Hữu Nam *

Tóm tắt nội dung: Thành phố Hồ Chí Minh là một trong những địa phương có tội phạm giết người xảy ra nhiều với những thủ đoạn “hết sức tinh vi tàn bạo”, với mục đích, động cơ đê hèn. Từ năm 2012 - 2014 trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh xảy ra 360 vụ án giết người¹, riêng 6 tháng đầu năm 2015 xảy ra 49 vụ. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến tình hình tội phạm giết người diễn biến phức tạp trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh trong thời gian qua. Tuy nhiên, bài báo chỉ đi sâu, nghiên cứu làm rõ nguyên nhân từ yếu tố môi trường sống ảnh hưởng đến tình hình tội phạm giết người, từ đó đưa ra những giải pháp nhằm hạn chế những yếu tố tiêu cực của môi trường sống góp phần kéo giảm tội phạm giết người xảy ra trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh.

Tội phạm giết người ở địa bàn thành phố Hồ Chí Minh xảy ra do nhiều nguyên nhân khác nhau, trong đó có nguyên nhân xuất phát từ yếu tố tiêu cực của môi trường sống. Qua nghiên cứu thực trạng có thể nhận thấy các yếu tố tiêu cực của môi trường sống đó là:

Thứ nhất, các yếu tố tiêu cực thuộc về môi trường gia đình.

Gia đình đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách và các đặc điểm tâm lý cá nhân, đặc biệt là trẻ em và nhóm người ở độ tuổi vị thành niên. Những người phải chứng kiến cảnh bạo hành trong gia đình từ khi còn nhỏ, khi lớn lên người ấy dễ mang tính bạo lực và sẽ dẫn đến có những hành vi lệch chuẩn. Đa số các vụ con giết cha, anh em giết hại lẫn nhau là bị ảnh hưởng của bạo lực gia đình hoặc một trong những người đó có lối sống thiếu lành mạnh. Sự ảnh hưởng này dẫn đến tư tưởng giải

quyết mâu thuẫn bằng hành vi bạo lực. Thành phố Hồ Chí Minh, có những vấn đề gia đình diễn biến phức tạp khác biệt so với các địa phương khác vì có một lượng lớn người dân từ các địa phương khác đến làm ăn, sinh sống nhưng chưa đủ điều kiện để có được gia đình theo nghĩa hoàn chỉnh, các thành viên trong gia đình thiếu những mối liên hệ chặt chẽ, ít có sự chia sẻ, quan tâm, giúp đỡ nhau trong cuộc sống, từ đó dễ dẫn đến những hành vi lệch chuẩn, trong đó có hành vi phạm tội. Đối với các khu vực nhà trọ dành cho người lao động nhập cư, người lao động có thu nhập thấp thì sự thiếu vắng những sinh hoạt gia đình đã đẩy hầu như toàn bộ người dân khu vực này vào những hoạt động dễ phát sinh mâu thuẫn dẫn đến giết người. Ngoài ra, ở các khu vực nhà trọ các gia đình lại ít nhận được sự quan tâm, tuyên truyền cũng như các giá trị phúc lợi xã hội của Nhà nước, do vậy các thành viên trong gia đình ở các khu nhà trọ này dễ có

1. Báo cáo tổng kết công tác năm từ 2012 đến 2014 của Phòng PC45 Công an thành phố Hồ Chí Minh.

* P. Trưởng Bộ môn NVCS,
Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân II.

những hành vi lệch chuẩn dẫn đến vi phạm pháp luật và nghiêm trọng hơn là hành vi giết người.

Qua nghiên cứu 95/360 vụ án giết người xảy ra trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh từ năm 2012 đến 2014 cho thấy: Có tới 44% số người phạm tội xuất thân trong những gia đình có mối quan hệ phức tạp; 16% đối tượng có hoàn cảnh gia đình không bình thường; 15% đối tượng sống trong gia đình có văn hóa ứng xử thấp; 7% xuất phát trong gia đình giàu có, bố mẹ, vợ hoặc chồng có lối sống buông thả, ích kỷ, hoặc nuông chiều thái quá; 15% có hoàn cảnh kinh tế quá khó khăn; chỉ có 3% xuất phát từ gia đình bình thường.

Thứ hai, các yếu tố tiêu cực thuộc về môi trường nhà trường.

Nhà trường là nơi giáo dục con người có được tri thức, là nội dung quan trọng để hình thành nhân cách, đạo đức cũng như hành vi ứng xử của con người. Trong xu thế đổi mới giáo dục, ngành giáo dục đã có nhiều cố gắng trong việc cải tiến nội dung, chương trình giáo dục. Tuy nhiên, nội dung giáo dục vẫn nặng về mặt kiến thức đơn thuần mà chưa coi trọng phần giáo dục công dân, giáo dục nhân cách để họ nhận thức về trách nhiệm của công dân, hình thành về mặt nhân cách, hành vi ứng xử trong các quan hệ xã hội, kỹ năng sống cho học sinh để họ có thể giải quyết tốt các mối quan hệ nảy sinh trong cuộc sống tránh những hành vi lệch chuẩn, vi phạm pháp luật và giết người nói riêng.

Trong thời gian qua, tình trạng bạo lực học đường vẫn chưa được ngành giáo dục và xã hội quan tâm giải quyết một cách đúng mực cũng là một trong những yếu tố làm nảy sinh tội phạm giết người. Tình trạng bỏ học, trốn học, tụ tập giữa những học sinh trong trường và những đối tượng bỏ học, nghỉ học, “lang thang cơ nhỡ”, cả những đối tượng có tiền án, tiền sự ngoài xã hội để hình thành các băng nhóm... tiêu cực. Khi các thành viên trong nhóm có

những mâu thuẫn trong cuộc sống, trong tình cảm thì các thành viên trong nhóm sẵn sàng sử dụng bạo lực, thậm chí giết người để giải quyết các mâu thuẫn đó. Vấn đề này vẫn chưa được nhà trường, gia đình và xã hội quan tâm. Qua nghiên cứu 95 vụ án giết người cho thấy 52 vụ (chiếm 54,73%) đối tượng mới học hết tiểu học.

Thứ ba, các yếu tố tiêu cực thuộc về môi trường xã hội.

- Những tàn dư của xã hội cũ trên các mặt kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa... để lại mà Nhà nước chưa thể giải quyết triệt để. Những hành vi phạm tội nói chung và tội phạm giết người nói riêng đều xuất phát từ những tư tưởng, suy nghĩ lệch lạc tồn tại từ tàn dư xã hội cũ. Cụ thể, tội giết người được hình thành từ tư tưởng coi thường pháp luật, chống đối pháp luật và tư tưởng coi thường tính mạng, tài sản của người khác và những tập quán cổ hủ lạc hậu. Thực tiễn cho thấy, có những vụ án giết người xảy ra xuất phát từ những vấn đề như: thói quen gia trưởng, độc đoán, trọng nam khinh nữ, “*năm thì bảy thiệp*”... là những tàn dư của xã hội phong kiến không được pháp luật hiện nay bảo hộ. Điển hình như vụ án Nguyễn Thị Mỹ Linh (sinh năm 1974) uống thuốc ngủ tự sát và bóp cổ giết chết con gái ruột của mình vào ngày 05/6/2012 do thường xuyên bị chồng đánh đập.

- Công tác quản lý của Nhà nước về trò chơi trực tuyến (Game online) và phim ảnh có yếu tố bạo lực do du nhập từ văn hóa phẩm nước ngoài đưa vào còn bộc lộ nhiều sơ hở, chưa được kiểm tra quản lý chặt chẽ dẫn đến tình trạng hoạt động kinh doanh trò chơi trực tuyến chưa được cấp phép, nội dung không được kiểm duyệt đúng trong giấy phép, thời gian mở đóng cửa không đúng quy định vẫn còn tồn tại nhiều. Từ đó, tạo môi trường xã hội thiếu lành mạnh, đối tượng là thanh thiếu niên có điều kiện thuận lợi tiếp cận với các trò chơi trực tuyến, phim ảnh, thông tin mang tính bạo lực được mô tả kỹ lưỡng,

bản thân họ lại có khả năng kiểm chế kém nên khi gặp những tình huống thật ngoài xã hội, hay giải quyết các mối quan hệ xã hội các đối tượng dễ bị kích động và hành xử theo quán tính, chém giết như lúc đang chơi game. Nghiên cứu 95 vụ án giết người cho thấy có 30 vụ (chiếm 31,58%) xuất phát từ yếu tố tiêu cực này.

- Những mâu thuẫn trong nhân dân còn tồn tại nhiều nhưng Nhà nước, cơ quan tổ chức có trách nhiệm của Thành phố chưa giải quyết kịp thời, triệt để, làm cho vụ việc kéo dài âm ỉ, dẫn đến một bộ phận quần chúng không tin vào việc giải quyết của pháp luật, họ đã tự tìm kiếm phương pháp giải quyết hoặc sử dụng “*luật giang hồ*” hay “*luật rừng*” để rồi bùng nổ xung đột, có những hành vi phạm pháp, thậm chí là giết người nhằm giải quyết mâu thuẫn.

- Mặc dù trong thời qua công tác đấu tranh bài trừ tệ nạn xã hội đã đạt được những kết quả nhất định nhưng các tệ nạn xã hội như ma túy, cờ bạc, nghiện rượu, bia ở địa bàn thành phố Hồ Chí Minh vẫn còn tồn tại nhiều, nó len lỏi vào từng khu phố, ảnh hưởng tiêu cực đến nhiều mặt của đời sống xã hội. Tệ nạn ma túy đã “*lấy*” đi nhân cách của người nghiện, đẩy họ đến chỗ làm bất cứ việc gì để có tiền hút, chính kể cả giết người cướp tài sản. Tệ nạn cờ bạc làm khuynh gia bại sản nhiều gia đình, từ đó hình thành những hành vi liên quan đến tính mạng con người như giết người để cướp tài sản, để trốn nợ hoặc túng quần giết người thân rồi tự tử. Ngoài ra, tình trạng lạm dụng các chất kích thích khác như bia, rượu (nghiên cứu 95 vụ cho thấy 37 vụ (chiếm 38,95%) trước khi gây án đối tượng đã sử dụng bia, rượu) dẫn đến không kiểm soát được hành vi từ đó dẫn đến giết người khi có bất cứ sự kích động hay mâu thuẫn nhỏ nhặt nào trong cuộc sống.

Trên cơ sở phân tích về nguyên nhân của tội phạm giết người xảy ra trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh do nguyên nhân từ yếu tố tiêu

cực thuộc về môi trường sống. Chúng tôi nhận thấy để làm tốt công tác phòng ngừa nhằm hạn chế nguyên nhân này cần phải thực hiện tốt các giải pháp sau:

Thứ nhất, nhóm giải pháp hạn chế tiêu cực từ môi trường gia đình.

- Các ban, ngành, đoàn thể, cơ quan thông tin đại chúng trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh cần đẩy mạnh hơn nữa công tác tuyên truyền về giá trị đạo đức, truyền thống tốt đẹp của gia đình... định hướng cho giới trẻ xây dựng, hình thành nhân cách đúng đắn; ứng xử phù hợp đạo đức truyền thống gia đình của người Việt Nam; phân bác, lên án mạnh mẽ những người có hành vi ứng xử thiếu văn hóa, đi ngược lại truyền thống gia đình Việt và hành vi vi phạm pháp luật. Với nhiều hình thức đa dạng, phong phú, tuyên truyền rộng rãi các quy định của pháp luật, như: Luật Hôn nhân và Gia đình, Luật Đất đai, dân sự, khiếu nại tố cáo, phòng chống bạo lực trong học đường, gia đình, phong trào cha mẹ mẫu mực, con cháu thảo hiền...

- Tiếp tục thực hiện phong trào xây dựng gia đình văn hóa, thực hiện nếp sống văn minh đô thị nhằm góp phần xây dựng những giá trị truyền thống tốt đẹp của gia đình, xây dựng gia đình hạnh phúc bền vững. Mỗi gia đình cần phải tạo điều kiện và quan tâm đến các thành viên trong gia đình. Nhất là con cháu trong gia đình phải có sự quản lý chặt chẽ, giáo dục về đạo đức, lễ phép, kính trên nhường dưới. Các thành viên gia đình cần phải thương yêu đùm bọc lẫn nhau, thường xuyên quan tâm, chia sẻ tâm tư nguyện vọng cũng như đời sống tinh thần, vật chất, tình cảm của nhau để cùng bàn bạc, tìm ra hướng giải quyết tốt nhất, từ đó tạo ra môi trường gia đình hòa thuận hạnh phúc, triệt tiêu những yếu tố tiêu cực. Trong đó, đặc biệt chú ý đối với gia đình của các công nhân ở trọ, các gia đình tạm trú trên địa bàn thành phố cần có nội dung tuyên truyền phù hợp như giải quyết khó khăn về kinh

tế, chỗ ở, giáo dục con cái, cải thiện môi trường sống của họ...

và phát huy tốt nhất tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân; yêu gia đình, yêu Tổ quốc,

Công an Quận 8 - TP.CHCM chủ trì phối hợp Ban Tuyên giáo Quận ủy Quận 8, Cục Cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy - Bộ Công an tổ chức Hội nghị tuyên truyền phòng, chống tội phạm và ma túy tại địa bàn dân cư Phường 6, Phường 11 thuộc Quận 8. Nguồn: <http://catphcm.bocongan.gov.vn/tinchuyennganh/tuyentruyenphapluat/q8tochuchoinghituyentruyenphongchongtoiphamvamatu>

Thứ hai, nhóm các giải pháp hạn chế tiêu cực từ môi trường nhà trường.

Trong tập thơ “*Nhật ký trong tù*” của Chủ tịch Hồ Chí Minh có viết: “*Hiện, dữ phải đâu là tính sẵn; Phần nhiều do giáo dục mà nên*”. Điều đó để thấy được vai trò to lớn của nhà trường trong việc giáo dục hình thành nhân cách của mỗi con người... vì vậy, để khắc phục tình trạng tiêu cực của môi trường nhà trường cần thực hiện một số biện pháp sau:

- Các nhà trường trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh cần tiếp tục thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Tạo chuyển biến căn bản, mạnh mẽ về chất lượng, hiệu quả giáo dục, đào tạo; đáp ứng ngày càng tốt hơn công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và nhu cầu học tập của nhân dân. Giáo dục học sinh có điều kiện phát triển toàn diện

yêu đồng bào; sống tốt và làm việc hiệu quả. Tiếp tục thực hiện phổ cập giáo dục trên phạm vi toàn thành phố, chú ý mở rộng đến các đối tượng học sinh nhập cư chứ không chỉ giới hạn học sinh có địa chỉ thường trú tại địa bàn thành phố Hồ Chí Minh.

- Nhà trường cần chú ý, quan tâm và chủ động phát hiện những học sinh có những biểu hiện tiêu cực trong học tập, trong quan hệ bạn bè hoặc có biểu hiện hành vi bạo lực để kịp thời giáo dục, rèn luyện, uốn nắn hành vi, thái độ trong ứng xử. Kịp thời phát hiện những mâu thuẫn trong học sinh của nhà trường để có biện pháp giải quyết phù hợp tránh để những mâu thuẫn âm ỉ phát triển thành những xung đột lớn hơn và từ đó các em tự giải quyết bằng bạo lực có thể cả hành vi giết người. Cần quản lý chặt chẽ giờ giấc sinh hoạt trong thời gian học tập tại trường để tránh trường hợp các em “*cúp tiết*” đi chơi, tụ tập bản bè hoặc bị các phần tử xấu

ngoài xã hội lôi kéo hình thành các nhóm tiêu cực có xu hướng bạo lực.

- Nhà trường cần tạo ra môi trường lành mạnh để các em có hứng thú học tập, rèn luyện, muốn vậy phải phát động phong trào “*đạy tốt*”, “*học tốt*”, “*rèn đức luyện tài*”. Ngoài ra cần tích cực tuyên truyền giáo dục pháp luật; quyền nghĩa vụ cơ bản của công dân; hậu quả, tác hại của các loại tệ nạn xã hội; nêu gương người tốt, việc tốt. Từ đó, tạo môi trường nhà trường thuận lợi cho việc hình thành những nhân cách tốt đẹp của học sinh từ đó hạn chế và triệt tiêu những tiêu cực trong môi trường nhà trường. Bên cạnh đó, nhà trường cũng cần phải chú ý rèn luyện kỹ năng sống, kỹ năng giải quyết tình huống cho học sinh để họ không những không trở thành đối tượng thực hiện hành vi giết người mà còn không trở thành nạn nhân của các vụ án giết người.

Thứ ba, nhóm các giải pháp hạn chế tiêu cực từ môi trường xã hội.

- Các ban ngành đoàn thể của thành phố Hồ Chí Minh cần tổ chức tuyên truyền, phát động phong trào toàn dân tham gia phòng, chống tội phạm giết người, tuyên truyền, giáo dục pháp luật, giáo dục giá trị đạo đức, truyền thống gia đình, truyền thống dân tộc, xóa bỏ những tàn dư, phong tục tập quán lạc hậu... định hướng cho giới trẻ xây dựng, hình thành cho bản thân một nhân cách đúng đắn, ứng xử phù hợp đạo đức truyền thống của người Việt Nam. Thường xuyên nêu, tuyên dương người tốt, việc tốt; đồng thời phản bác, lên án mạnh mẽ những hành vi ứng xử thiếu văn hóa, vi phạm pháp luật. Đối tượng tuyên truyền tập trung vào giới trẻ, những người vô gia cư, những người tạm trú trên địa bàn Thành phố, khu vực nhà trọ. Khi người dân nhận định rõ hành vi sai trái, bị lên án, nhất định bị xử lý, bị trừng phạt... thì họ sẽ có những điều chỉnh hành vi của mình.

- Khi phát hiện có mâu thuẫn tranh chấp, xô xát, bạo lực trong sinh hoạt, đất đai, kinh

tế... trong cộng đồng dân cư, thì lực lượng Công an cấp cơ sở cần phải phối hợp với các ngành, chính quyền các cấp, các tổ chức, đoàn thể địa phương tổ chức ngay việc hòa giải một cách thấu tình, đạt lý... nhằm kịp thời không để mâu thuẫn phát sinh, kéo dài. Đối với các vụ án giết người xảy ra trên địa bàn, đặc biệt là các vụ án gây bức xúc trong dư luận cần tập trung lực lượng điều tra khám phá nhanh, đưa ra xử án điểm, lưu động ngay tại địa bàn, qua đó tuyên truyền, giáo dục về phương thức, thủ đoạn của tội phạm; tuyên truyền về nguyên nhân, điều kiện xảy ra vụ án để nhân dân lên án, cảnh giác, tự mình có ý thức phòng ngừa tội phạm, tôn trọng pháp luật.

- Các ban ngành, đoàn thể có liên quan cần tăng cường công tác phối hợp với các đơn vị có liên quan trong lực lượng Công an nhân dân nhằm quản lý chặt chẽ hoạt động của các cơ sở kinh doanh có điều kiện về an ninh trật tự như: Game online, các cơ sở kinh doanh đồ chơi trẻ em, hoạt động lưu hành, sản xuất những loại phim ảnh, đĩa hình, sách báo, tranh ảnh... để xử lý kịp thời các trường hợp vi phạm.

- Lực lượng chuyên trách của các ban ngành chức năng có liên quan trong đó có lực lượng Công an cần tăng cường kiểm soát và đẩy lùi tệ nạn xã hội trong đó cần chú ý đến tệ nạn về ma túy, cờ bạc để từ đó tạo môi trường xã hội lành mạnh, văn minh. Kiểm soát và hạn chế việc lạm dụng sử dụng bia rượu trong nhân dân. Tích cực chủ động phòng ngừa, đấu tranh có hiệu quả đối với tất cả các loại tội phạm nói chung trong đó có tội phạm giết người, đảm bảo trật tự an toàn xã hội./.